

Geachte Commissie,

Hierbij treft u de ambtelijke reactie van de provincie Fryslân op het consultatiedocument betreffende Staatssteun en Innovatie.

Algemeen

- Uitgangspunt dient te zijn dat er gestreefd wordt naar een evenwicht tussen het Europese Mededingingsbeleid (DG Mededinging, voorkomen van oneerlijke concurrentie en bevoordeling van bepaalde bedrijven) en het Europese Innovatiebeleid (DG Innovatie/DG Ondernemingen, innovatiestimulering en wegnemen van marktfalen en barrières), met als gezamenlijk doel het realiseren van, in dit geval, de Lissabon doelstellingen. Er zou o.i. dus moeten worden uitgegaan van het concurrentieversterkende effect en niet het concurrentieverstorende effect. Dit vergt allereerst nadrukkelijke communicatie en afstemming tussen de verschillende DG's van de Europese Commissie. Dit element missen wij in de Mededeling. Graag zouden wij hiervoor nadrukkelijk aandacht willen vragen, aangezien wij op dit moment in de praktijk van bijvoorbeeld de uitvoering van het Innovatieve Acties Programma ervaren dat het aan goede afstemming tussen beleid en instrumentarium van verschillende DG's ontbreekt. Het Innovatieve Acties Programma is ervoor bedoeld om kansrijke innovatieve projecten met een experimenteel en risicovol karakter te ondersteunen. Vanuit DG Regio wordt de deelname van het regionale MKB aan deze projecten aangemoedigd. Lijnrecht daar tegenover staat de 'de minimis-regel' van DG Mededinging, die eigenlijk dus (gedeeltelijk) deelname van het MKB aan IAP-projecten frustreert c.q. beperkt.
- Wij pleiten voor een heldere, transparante en eenduidige regeling, met objectieve, zo min mogelijk voor meerdere interpretatie vatbare regels en criteria, waarin het aantal uitzonderingen en mitsen en maren tot een minimum beperkt blijft.
- Het valt ons op dat er bij de diverse varianten, waarbij staatssteun toegestaan zou moeten zijn om marktfalen aan te pakken, regelmatig wordt gesteld dat de duur en de hoogte van de steun dienen te worden beperkt. Er worden echter geen of slechts beperkt mededelingen gedaan over de wenselijke duur en de gewenste maximale hoogte van het steunbedrag. Wordt dat op een later moment nog door de Commissie ingevuld en kunnen wij daar als 'stakeholders' dan ook nog op reageren? Lijkt ons zeker gewenst, gezien de beperkingen die wij nu ervaren met maximale steunbedragen bijvoorbeeld in het kader van de 'de minimis-regeling'. Wij pleiten ervoor dat de Commissie de 'stakeholders' hierover nog nadrukkelijk raadpleegt en niet eenzijdig termijnen en maximale steunbedragen gaat vaststellen.
- Op meerdere plaatsen in het document worden criteria opgenomen waaraan de steun moet voldoen om acceptabel te zijn. Zo wordt op pagina 14 bovenaan gesproken van het feit dat 'steun gerelateerd moet zijn aan producten en processen die technologisch nieuw zijn of aanzienlijk verbeterd zijn in vergelijking met de tot dan toe meest geavanceerde technologie in de desbetreffende sector en die het gevaar van technologische of industriële mislukking in zich dragen'. Wij vragen ons af hoe men deze toetsing in de praktijk voor zich ziet, hoe de objectiviteit wordt gewaarborgd en of er nog uniforme richtlijnen zullen worden opgesteld om een dergelijke beoordeling te kunnen doen.
- Wij missen in het hele document een onderdeel dat gewijd is aan de innovatie-activiteiten van kennisinstellingen, vanuit hun reguliere onderwijsactiviteiten, samen met bedrijven in clusterprojecten of als uitvoerders van betaald (R&D)onderzoek in opdracht van het bedrijfsleven. Hiervoor vragen wij nog nadrukkelijk uw aandacht.
- De klanten/gebruikers zouden betrokken moeten worden bij de subsidie voor technologie-ontwikkeling; zij zijn immers de gebruikers.

Beantwoording van de gestelde vragen

1. Ja, wat ons betreft wordt op deze wijze voldoende tegemoet gekomen aan de behoefte aan financiële prikkels om marktfalen en innovatiebelemmerende factoren te lijf te gaan.
2. Van de genoemde categorieën van problemen en tekortkomingen, zijn wij van mening dat de 'bottlenecks' zoals genoemd bij 1 (gebrek aan gemeenschappelijke regels en normen) en 4 (onvoldoende beleidscoördinatie) een kwestie van uniform Europees beleid en wet- en regelgeving zijn. Deze knelpunten vragen inderdaad om een bredere Europese beleidsaanpak en hierin zal staatssteun o.i. geen rol van betekenis kunnen spelen. Dat geldt wèl voor de factoren die genoemd worden bij 2, 3 en 5.

Bij 1 zou het onderwerp 'Erkenning van diploma's' wat ons betreft ook nog kunnen worden toegevoegd.

Ten aanzien van het onderdeel 'tekortkomingen in de financiële markten' punt 2, hebben wij in de consultatie rond Risicokapitaal en Staatssteun reeds een reactie gegeven.

Bij 5 'Algemene 'systeemefficiënties' kan nog worden toegevoegd dat het belang van innovatie niet bij ondernemers tussen de oren zit en lijkt te komen en dat men zich over het algemeen beperkt tot korte termijn ondernemersschap (omzet draaien) en niet het lange termijn ondernemerschap, waarin innovatie een belangrijke rol speelt. Dit heeft overigens meer in brede zin te maken met ondernemerskwaliteit en -mentaliteit.

Verder lijkt ons de opsomming van de verschillende problemen/tekortkomingen vrij uitputtend en herkenbaar.

3. Ja. Verder geen commentaar.
4. Wij kunnen ons voorstellen dat hier een onderscheid moet worden gemaakt tussen twee situaties:
 - Staatssteun aan een clusterproject/clusters rond expertisecentra toestaan m.b.v. toetsing aan de ex ante criteria, op voorwaarde dat de steun ten goede komt aan het samenwerkingsverband en alle betrokken partijen in bepaalde mate van evenredigheid van de steun profiteren;
 - Staatssteun aan individuele grote bedrijven onderwerpen aan aanmelding bij de Commissie.

Wij zouden dus geen onderscheid willen maken naar categorieën grote ondernemingen maar meer naar de vraag of een cluster of een individuele grote onderneming de steun ontvangt. (Uitsluiting van ondernemingen met meer dan 1000 werknemers; volgens Europees recht is een grote onderneming een onderneming met meer dan 250 werknemers).

5. Staatssteun voor niet-technologische innovatie moet o.i. mogelijk worden gemaakt. Doel van innovatiestimulering is de concurrentiepositie van bedrijven te verbeteren. Als er marktfalen bij bepaalde bedrijven c.q. sectoren/branches wordt geconstateerd moet het mogelijk zijn om financiële prikkels te geven, ongeacht of het gaat om technologische of niet-technologische innovatie. Bovendien zou een dergelijke constructie (alleen staatssteun voor technologische innovatie toestaan) een zwaar discriminerend effect hebben: enerzijds worden namelijk sectoren/branches/bedrijven die fysieke producten maken bevoordeeld boven dienstverlenende sectoren en worden regio's die een groot percentage dienstverlenende bedrijven hebben benadeeld. Dit voorstel van de Commissie lijkt strijdig met het principe zoals dat uitgesproken wordt in punt 25 van deze Mededeling.
6. Hier zijn wij geen voorstander van. Door dit toe te staan wordt een directe link gelegd tussen het marktfalen op het gebied van innovatie en het regionale welvaartsniveau. Welvaart van een regio is van veel meer factoren afhankelijk dan van alleen de mate van innovatie. Wij

pleiten er derhalve voor om cohesiebeleid en innovatiebeleid afzonderlijk te behandelen en in het kader van staatssteun en innovatie geen regionale toeslagen voor cohesiedoeleinden toe te staan.

7. Wij vinden deze vraag niet relevant en zijn van mening dat hier op voorhand geen keuzes in moeten worden gemaakt. Wij zijn van mening dat de keuze voor de meest geschikte instrumenten moet worden overgelaten aan de betreffende overheden en aan hen op dit punt flexibiliteit moet worden gelaten om naar eigen goeddunken een instrument te kiezen (bovendien kan dit per situatie verschillen). De principe-kwestie is in algemene zin of een vorm van steun acceptabel is op basis van de gestelde criteria aan staatssteun en innovatie en het geconstateerde marktfalen. De vorm van het instrument doet o.i. dan niet zo ter zake.
8. Wij zijn het eens met het genoemde starters- en innovatiecriterium. Wat ons betreft hoeven de in aanmerking komende kosten niet gedefinieerd te worden als maar wel aangetoond kan worden dat de financiële steun gebruikt is voor kosten gerelateerd aan het specifieke doel waarvoor het bedrag wordt toegekend.
Waarop is de keuze van maximaal 1 miljoen euro staatssteun voor een periode van drie jaar op gebaseerd? Is dit de grootste gemene deler van de geconstateerde financieringsbehoefte van innovatieve starters in een breed aantal sectoren/branches. Bedrag en periode worden niet onderbouwd. Voor innovatieve starters in bepaalde sectoren/branches zal dit ongetwijfeld soelaas bieden, maar in andere sectoren/branches zal een dergelijke bijdrage c.q. periode slechts een druppel op een gloeiende plaat zijn, kijkend naar de totale investeringskosten van een ontwikkeltraject van een innovatieve technologie/produkt/toepassing en de duur van een dergelijk traject. Wat ons betreft moet gekeken worden op basis van de hiervoor genoemde aspecten (gemiddelde investeringskosten en gemiddelde looptijd van een innovatietraject) of er differentiatie moet worden aangebracht in het maximale steunbedrag en de maximale periode waarover deze steun wordt uitgekeerd. Differentiatie in subsidiabiliteitscriteria lijkt ons in dit verband minder relevant. Zo moet de steun niet beperkt worden tot 1 keer, maar zou het totaalbedrag aan steun leidend moeten zijn.
9. ii: Hier moet ook ruimte voor worden gecreëerd; innovatieve geesten moeten niet na 5 jaar op slot worden gezet. Misschien moet samenwerking verplicht worden gesteld.
10. Seed money voor ondernemers en afgestudeerden; instrument om idee om te zetten in een projectvoorstel.
11. Ja. Het genoemde steunpercentage van 15% is te laag voor MKB; dit zou minstens 35% moeten zijn. Voor maatschappelijk belangrijke projecten zou dit misschien zelfs wel 100% moeten zijn (bijv. door middel van achtergestelde leningen).
12. De omvang van een project is belangrijker dan de grootte van een onderneming. Geen notificatie voor het MKB.
13. Zoals gesteld bij punt 58 dient steun te worden toegestaan voor niet-marktgerichte activiteiten (activiteiten zonder winstoogmerk) van de intermediaire organisaties en zou geen rechtstreekse steun mogen worden verleend aan innovatie-intermediairs. MKB-ondernemingen kunnen steun ontvangen voor het inschakelen van externe expertise en ondersteuning van innovatie-intermediairs. Als men de steun ook op deze wijze blijft toekennen voor diensten van gefuseerde innovatie-intermediairs of intermediairs die een joint-venture zijn aangegaan dan kunnen wij daar prima mee leven (koppelen van een resultaatsverplichting aan de subsidie aan deze makelaars). Als publieke en private innovatie-intermediairs in dit kader maar op dezelfde wijze worden behandeld. Overigens hoeft een dergelijke fusie of joint-venture niet concurrentie-/marktverstorend te werken; kan ook resulteren in betere, gerichtere en efficiëntere dienstverlening aan het MKB (de één loket-

gedachte met front- en backoffice).

14. Nee. Wel vragen wij ons af hoe er wordt omgegaan met personeelskosten van studenten/afstudeerders die vanuit universiteiten/kennisinstellingen worden 'uitgeleend' voor innovatietrajecten/-processen in MKB-bedrijven.
15. Wij zouden ons kunnen voorstellen dat voor de periode waarin een universiteit personeel uitleent aan een MKB-bedrijf er een contract wordt afgesloten tussen de universiteit en het bedrijf. Buiten deze betaalde detachering om lijkt ons dat er een gewone arbeidsrelatie blijft bestaan tussen de universiteit en de medewerker, waarop het arbeidsrecht van toepassing blijft. Als de onderzoeker ervoor kiest om niet weer terug te keren naar zijn of haar universiteit of de universiteit hem of haar niet meer terug wil nemen, dient de arbeidsrelatie opgezegd te worden met inachtneming van de daarvoor geldende voorwaarden en opzegtermijnen. Kortom, wij zien het probleem niet zo.

Vragen 16 t/m 20: staatssteun voor centres of excellence: bovenregionaal, niet per definitie 1 Europees centre.